

Perhekirjasto täyttää 50 vuotta Halssilan kirjaston historiikki

Sisällysluettelo

Perhekirjasto täyttää 50 vuotta.....	2
Lainausasema herttaisen Jänönkujan varrelle.....	3
Lukutuvasta kirjastoksi.....	6
Halssilan kirjaston tilastot.....	10
Halssilan kirjastontyöntekijöitä.....	11
Lähteet.....	12

Teksti: Kirjastonjohtaja Mielikki Matilainen

Taitto: Jaana Ojala

Kuvat: Jyväskylän kaupunginkirjaston arkisto.

Etukannen kuva: Emma Laaksosen piirros aiheesta Mitä kirjastossa tapahtuu yöllä?

Takakannen kuva: Jänönkuja 5. Valokuvaaja Paavo Niutanen 1974, Keski-Suomen museon kuva-arkisto.

23.2.2006

Jyväskylän kaupunginkirjasto - Keski-Suomen maakuntakirjasto
www.jyvaskyla.fi/kirjasto

Perhekirjasto täyttää 50 vuotta

”Joka anoo, sille annetaan, voivat halssilalaisetkin nyt tyytyväisenä huokaista saatuaan anomustensa perusteella kaupunginosaansa oman kirjaston” kirjoitettiin Keskisuomalaisessa syyskuussa 1956

Halssilan asukkaat lähettivät helmikuussa 1955 kaupunginhallitukselle kirjelmän, jossa selostettiin kaupunginosassa vallitsevia oloja ja esitettiin niihin parannuksia, kuten oman kirjaston perustamista Halssilaan. Lähimpään kirjastoon Tourulaan oli kolmen kilometrin matka ja se nähtiin liian pitkäksi. Kirjelmän allekirjoittivat ”Halssilan urheilukentän läheisyydessä asuvat uudisraivaajat”, 53 perhettä. Myös lehtikirjoittelussa toivottiin lähiöihin lisää kirjastoja: perusteina mainittiin esikaupunki-alueilta olevan pääkirjastoon liian pitkä matka, jopa viisikin kilometriä.

1950-luvun alkupuolella palveli kaupunkilaisia pääkirjaston lisäksi vain yksi sivuosasto. Jyväskylän kaupungin ensimmäinen lähikirjasto, Tourulan kirjasto oli aloittanut toimintansa maaliskuussa 1944. Se palveli Taulumäen, Holstin, Tourulan, Kivistön ja Halssilan asukkaita. Kirjaston vilkas käyttö osoitti kirjastolle olevan tarvetta. Tourulan sivukirjaston toiminnasta saatujen myönteisten kokemusten perusteella kaupunginkirjaston johtokunta esitti keväällä 1946 kaupunginhallitukselle, että suunniteltaessa uusia kansakoulu-, lastentarhaim. rakennuksia niihin varattaisiin aina tilat myös kirjaston sivuosastoa varten. Erityisesti toivottiin sekä Kivistön – Halssilan kaupunginosaan että Kypärämäkeen suunnitteilla olevan koulutalon yhteyteen kirjastoja.

Lähikirjastojen tärkeys ymmärrettiin: *”Aikaisemmin kaupungin ja kunnan kirjastot olivat eräänlaisia hyväntekeväisyyslaitoksia, mutta nyt on tässä tapahtunut huomattava muutos, kirjastoista on tullut elintärkeä tekijä nykyisessä yhteiskunnassa”*, todettiin Keskisuomalaisessa toukokuussa 1955.

Lainausasema herttaisen Jänönkujan varrella

Halssila sai kirjastonsa, mutta ei urheilukentän luo, vaan keskemälle asutusta. Halssilan sivuosasto varten vuokrattiin vuoden 1956 maaliskuun 1. päivästä lähtien rouva Mirjam Rynnäseltä omakotitalon alakerrasta Jänönkuja 5:stä noin 40 neliömetrin suuruinen huoneisto. Tilan toinen huone toimi lastenosastona, toinen oli aikuisia varten. Huoneisto oli toiminut aiemmin hattumyälänä, sen näyteikkunaan tultiinkin laittamaan kirjanäyttelyjä.

Halssilan sivuosasto avattiin yleisölle maaliskuun 12. päivänä 1956. Se oli avoinna maanantaina, tiistaina, torstaina ja perjantaina klo 16.30-19.30, lauantaina klo 14-17. Kesäaikaan suljettiin hiukan aikaisemmin. Kirjavarat olivat ensimmäisen vuoden lopussa 2191 nidettä, mutta lähivuosina kokoelmia kartutettiin vähän yli kolmeen tuhanteen niteeseen. Ensimmäisen vuoden kuukausilainaus oli keskimäärin 1200. Lähivuosina lainaus vakiintui keskimäärin 1500 kuukausilainaan. Vuonna 1966 uuteen ajanmukaiseen kirjasto-tilaan siirryttyä, lainaus kasvoi kolminkertaiseksi ja kirjakokoelma nelinkertaiseksi.

Jänönkujan kirjaston asiakkaita 1950-luvun lopulla.

Lähivuosina kehitettiin esikaupunkien kirjasto-oloja kovasti. Kirjastoa puuhattiin samanaikaisesti Halssilan lisäksi Kypärämäkeen ja Lohikoskelle. Kypärämäki sai kirjastonsa vuonna 1959 ja kirjastolle uudet tilat vuonna 1962.

Jänönkujan kirjaston lastennurkkaus .

Sivukirjastonhoitaja Helena Koskinen palvelee asiakkaita Jänönkujan kirjaston lainaustiskillä vuonna 1963.

Vuoden 1960 toukokuussa Tourulan kirjasto siirtyi Taulumäelle, Jyväskylän maalaiskunnan toimitaloon. Taulumäen kirjasto siirrettiin tammikuussa 1966 Lohikoskelle, uusiin avariin tiloihin. Halssilan kirjasto jäi palvelemaan Halssilan ja Kivistön aluetta.

Helena Koskinen ja Raili Salminen tarjoamassa lapsille luettavaa Lokintien kirjastossa.

Halssilan kirjasto on sijainnut Lokintiellä vuodesta 1966.

Lukutuvasta kirjastoksi

Halssilan uusi kirjastotalo valmistui vuonna 1966 koulun viereen Lokintielle. Suoraan kirjaston alapuolella Vaajakoskentiellä oli myös uusi liikerakennus, jossa toimi Jyväskylän säästöpankki ja postikonttori. Uusi kirjastotila otettiin käyttöön 18.7.1966. Arkkitehti Jukka Kolehmainen oli suunnitellut kirjastotalon Halssilan koulun välittömään yhteyteen. Taloon tuli kirjaston lisäksi lämpökeskus, yleinen väestönsuoja ja talonmiehen asunto. Sisään tultiin alakerran eteisaulan kautta. Alakerrassa olivat myös varasto ja kerhohuone. Yläkerrassa oli avara kirjastosali (285 neliometriä) ja erillinen työhuone (19 neliometriä). Sisustusarkkitehti Hellevi Ojanen oli suunnitellut sisustuksen. Hyllyinä oli Skannon Libri-kirjahyllyt, muu kalusto osittain Artekin kalustoa, osittain puutyöpajan ja osittain Lassi Oy:n tekemää.

Halssilan kirjasto sai nykyaikaiset tilat. Avara aikuisille ja lapsille yhteinen kirjastosali sai paljon huomiota, siinä toteutui ajatus perhekirjastosta. Avarien tilojen myötä vuotuinen aineistohankinta kaksinkertaistui, samoin lainaus kaksinkertaistui. Vuosittainen lainaus kasvoi yli 20 000 lainaa. Aukioloa lisättiin, kirjasto alettiin avata klo 14. Kirjasto oli auki 19 tuntia viikossa, myöhempinä vuosina aukioloaika kasvoi 30 viikkotuntiin. Kirjaston käytön lisääntyessä myös työntekijöitä tarvittiin enemmän: kirjastovirkailija saatiin

Kirjastovirkailija Raili Nenonen uusissa ja avarissa kirjatotiloissa.

kirjastonhoitajan avuksi. Jänönkujan kokoelmiin ei ollut mahtunut ollenkaan lehtiä, kun taas Lokintielle tilattiin vuonna 1966 35 aikakauslehteä ja 6 sanomalehteä. Lehtien määrä kasvoi tulevina vuosina lähes kaksinkertaiseksi. Uudessa kirjastossa oli mahdollista kuunnella musiikkiakin.

*Lapsia pyöreän
pöydän ääressä
Lokintien uudessa
kirjastossa
vuonna 1966.*

Lokintien kirjaston lukusali vuonna 2005.

Jänönkujan tiloissa ei voitu ottaa vastaan koululuokkia eikä pitää kirjastonkäytön opetusta. Lokintien kirjastotilan sijainti koulun vieressä vaikutti kirjaston toiminnan painottumiseen lastenkirjastotyöhön. Kirjaston ja koulun yhteistyö lähti uuden kirjastotalon myötä hyvin liikkeelle. Koululuokat alkoivat käydä kirjastossa säännöllisesti. Halssilan kirjasto oli ensimmäinen Jyväskylän kaupunginkirjaston toimipiste, joka toimi samalla oppilaskirjastona. Halssilan koulun oppilaskirjasto olikin lahjoittanut kirjastolle lasten kaunokirjallisuutta, entisen Tourulan koulun lastenkirjoja. Uudessa kirjastotalossa oli mahdollista pitää satutunteja ja järjestää lapsille tietokilpailuja. Kirjastovirkailija Raili Nenonen esitti kirjaston kerhuhuoneessa nukketeatteria.

Lasten lainauksen osuus Halssilan kirjaston kokonaislainauksesta oli alun alkaen merkittävän suuri, mutta nousi uuden kirjastotalon myötä 1960-luvun lopulla 65 prosenttiin. Samassa suhteessa lasten lainaus oli vain Jokivarren, Keljon ja Tikan koulujen yhteydessä toimivissa pienissä sivutoimisesti hoidetuissa kirjastopisteissä, jotka olivat myös oppilaskirjastoja.

Lokintien kirjastotilaan on mahtunut ulkopuolisia näyttelyitä, esimerkiksi Aaltomuseon näyttely, motoristien näyttely ja Esperanto-seuran näyttely. Alakerran kerhotilan käyttö on jäänyt vähäiseksi, ehkä kerhotilaan sisäänkäynti olisi

pitänyt suunnitella kirjaston ulkopuolelle. Halssilan koulu vuokrasi kerhotilaa luokkatilaksi useina vuosina, viimeksi koulun esiopetuksen käyttöön vuosina 2003 ja 2004.

Viime vuosikymmenet ovat olleet kirjastotyön sisällön kehittämisen aikaa. Internet on muuttanut tiedonhakukäytäntöjä. Halssilan kirjasto sai ensimmäisen Internet-mikronsa asiakkaiden käyttöön vuonna 1997. Toinen yleisökone tuli vuonna 2001. Nettikoneet ovat olleet ahkerassa käytössä ja konekanta uusitukin kahdesti. Aikuisten nettikäyttäjien osuus on kasvanut sähköisen asioinnin yleistyttyä.

Lastenkirjastotyön yleisösuosikit ovat edelleen satutunnit ja lastenteatteri-esitykset. Henkilökunta opettelee uusia kirjastokäytön opetustapoja. Leikin avulla opetetaan kirjastotapoja, esimerkiksi lapset oppivat aakkostusta pukeutumalla Eläviksi kirjoiksi. Koululaiset saadaan kirjavinkkauksen avulla kiinnostumaan kirjoista. Lukemista lisää myös Lukudiplomin suorittaminen, siinä ovat Halssilan koululaiset innolla mukana. Halssilan koululaiset kunnostautuivat runsain joukoin Jyväskylän kaupunginkirjaston vuonna 2002 järjestämässä kirjoitus- ja piirustuskilpailussa Mitä kirjastossa tapahtuu yöllä.

*Lastenosaston
satulintu ja kissa
ovat päiväkotilasten
askartelemia.*

Jyväskylän kaupunginkirjasto on laajentunut 1970–1980-luvuilla: uusia kirjastoja saatiin Keljonkankaalle vuonna 1970, nykyinen tila vuonna 1988, Kortepohjaan vuonna 1972, Huhtasuolle vuonna 1979 ja Keltinmäkeen vuonna 1983. Kuntaliitoksen myötä Säynäsalon kirjasto liittyi kirjastoverkkoon vuonna 1993. Pääkirjasto sai käyttöönsä kauan odotetun uuden nykyaikaisen rakennuksen vuonna 1980. Uusi pääkirjasto ei vaikuttanut Halssilan kirjaston lainauksiin, vaan vuosittaiset lainat kasvoivat lähes 100 000 lainaan. Vasta viime vuosikymmenien vuosittainen lainaus on jäänyt 73 000–84 000 lainan seuduille.

Keski-ikäinen Halssilan kirjasto tekee maltillista perhekirjastotyötä. Jyväskylän kaupungin tiukka rahatalous on herättänyt keskustelua saavatko kaikki lähi-kirjastot jatkaa toimintaansa. Halssilan kirjaston tulevaisuus on avoin.

Halssilan kirjaston tilastot

Vuosi	Lainaus	Lainaajat	Aineistokokoelma
1956	9 840	423	2 191
1958	18 131	538	3 002
1962	17 449	515	4 012
1967	38 060	1 072	8 845
1972	54 036	1 580	14 520
1977	85 314	2 052	20 828
1982	93 812	1 841	27 563
1987	91 391	1 788	34 522
1992	80 744	1 612	37 080
1997	72 283	1 510	35 625
2002	83 816	1 665	31 672

Halssilan kirjaston työntekijöitä

Ensimmäisenä vuonna kirjastoa hoidettiin väliaikaisjärjestelyin, kunnes Vappu Aho nimitettiin Halssilan kirjaston sivukirjastonhoitajaksi ja hän toimi siinä virassa tammikuun 1960 loppuun. Helmikuusta 1960 alkaen Helena Koskinen toimi Halssilan sivukirjastonhoitajana (nimike muutettiin kirjastonjohtajaksi vuonna 1987). Koskinen jäi eläkkeelle heinäkuussa 1996. Sen jälkeen kirjastonjohtajana on toiminut Mielikki Matilainen. Uudessa Lokintien tilassa työskenteli aluksi järjestelyapulaisena Raili Nenonen. Nimike muutettiin myöhemmin kirjastoapulaiseksi ja vuonna 1985 kirjastovirkailijaksi. Nenonen jäi eläkkeelle vuonna 1991. Viime vuosikymmenien aikana kirjastovirkailijoina ovat työskennelleet Irma Laapotti (työskennellyt Halssilan kirjastossa jo 1970-luvulta lähtien), Marja Tuominen (os.Mäki-Kamppi) ja Tuula Tuohinen.

Halssilan kirjaston eläkkeellä oleva kirjastonjohtaja Helena Koskinen ja Halssilan nykyinen kirjastonjohtaja Mielikki Matilainen muistelevat kirjaston vaiheita.

LÄHTEET:

Haikari, Janne: Nakertaen XVI kaupunginosa: Tuohimutkan, Kivistön ja Halssilan paikallishistoria. 2001

Jyväskylän kaupunginkirjaston juhla- ja muistokirja: 1863-1963. 1963.

Jyväskylän kaupunginkirjaston toimintakertomukset vuosilta 1956-2004

Keskisuomalainen 1955-2005

KUVAT:

Jyväskylän kaupunginkirjaston arkisto.

s. 7 kuvaaja: Elma Putus,

s. 8, 11 kuvaaja: Jaana Ojala

s. 9, 12 kuvaaja: Mielikki Matilainen

Etukannen kuva: Emma Laaksonen: Mitä kirjastossa tapahtuu yöllä

Takakannen kuva: Jänönkuja 5. Valokuvaaja Paavo Niutanen 1974. Keski-Suomen museon kuva-arkisto.

Elävä joulukalenteri vieraili Halssilan kirjastossa joulukuussa 2005